

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ เราชวนขวยกันมาเพื่อหาสัจจะในหัวใจของเราเนาะ เราเป็นคนฉลาด เราเป็นคนฉลาด เราจะหาความสุขในใจของตน ถ้าความสุขในใจของตน ใจของตนมันต้องการ ธรรม ธรรม สัจธรรมๆ

ธรรมทางโลกๆ เขาเรียกสมมุติ มันเป็นสมมุติคือสามารถสร้างสรรค์ปั้นแต่งได้ ธรรมทางโลกๆ คือสามารถสร้างธรรมปั้นแต่งขึ้นมาเพื่อเชิดหน้าชูตากัน แต่สัจธรรมๆ ของเราเนาะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์นั้น ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ

นี่ใจ ในพระพุทธศาสนาสอนเรื่องปัจจัยตั้ง สันติภูจฺจโก ไม่ให้เชื่อสิ่งใดทั้งสิ้น เชื่อในการประพฤติปฏิบัติของเรา เชื่อความสุขความทุกข์ในใจของเราใจ ความสุขความทุกข์ที่มันเป็นความจริงอันนี้ เป็นความจริงอันนี้ใจ ถ้าเป็นความจริงอันนี้ คุตติ คุรฺบาอาจารย์ของเราถ้าท่านเป็น สัจจะความจริงแล้ว ท่านอยู่ของท่านด้วยความสงบระงับของท่าน นี่มันมีค่า สัจธรรมนี้มันมีค่า มากนะ ถ้ามันมีค่า คุตติ เราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราไม่รู้ตื่นรู้ปลายใจ เราเกิดมา เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนานี้ประเสริฐมาก การเกิดเป็นคนมีค่ามาก มีค่ามากเพราะการเกิด เป็นคนมันชวนขวยได้ใจ คนมีปัญญา คนที่มีปัญญาสร้างผลประโยชน์กับทางโลกเขามหาศาล เลย คนที่เกิดมามีปัญญาเหมือนกัน แต่ปัญญาคดโกง ทำลายสังคม ทำลายตัวเองทั้งสิ้น มนุษย์ เป็นสัตว์ประเสริฐ ประเสริฐตรงนี้ใจ ประเสริฐที่มีอำนาจวาสนาใจ

เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเรื่องสัจ ธรรม เราเกิดมาเป็นคน เราเกิดเป็นคน...ใช่ เกิดมาเป็นคน พระเรา เวลาเทียบมาในทางธรรมๆ พระสิวลีเป็นพระที่มีลาภมากที่สุด ท่านไปไหนอุดมสมบูรณ์ของท่านๆ ใครเห็นก็ชื่นชม ตามวัด ตามวาจะมีรูปปั้นของพระสิวลีไว้ให้คนไปเคารพบูชากัน เพราะทุกคนอยากจะสมบุญพูนสุขใจ ทุกคนไม่ยอมมีความทุกข์ความยาก

แต่เวลาในสมัยพุทธกาล พระอรหันต์ที่ตกทุกข์ได้ยาก ตกทุกข์ได้ยากทางโลกนะ มันอาหารไม่เคยอิ่ม ท่านก็เป็นพระอรหันต์ของท่าน คำว่า “เป็นพระอรหันต์” ความสุขอันนั้นๆ ความสุขที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายอันนั้นมันมีคุณค่ามาก ถ้ามีคุณค่า ที่เราชวนขวยกัน เรามาวัดมาวา เรามาแสวงหาสิ่งนี้กันไง ถ้ามาแสวงหาสิ่งนี้ เราต้องมีสติมีปัญญาใช่ไหม ถ้าเรามีสติปัญญาเหมือนทางโลกเขา หน้าที่การงานของใคร ใครมีหน้าที่การงานอย่างไร หน้าที่ของตนๆ หน้าที่ของเด็กเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมามีพ่อแม่ พ่อแม่เลี้ยงดูอุ้มชูมา

เรามีหน้าที่ของเรา เราก็มีหน้าที่ของเรา มีการศึกษา มีการเล่าเรียนของเรา เราช่วยงานการของบ้าน เราเป็นเด็กที่ดีให้พ่อแม่ชื่นใจของเรา เราโตมามีหน้าที่การงานของเรา เราก็มีชวนขวยหน้าที่การงานของเรา ถ้าเราเห็นภัยในวัฏสงสาร เรามาวัดมาวา กันก็เพื่อเหตุนี้ หน้าที่ของเราๆ ใจ

ใช่ มันจะขาดตกบกพร่องในสิ่งใดไปบ้าง มันเป็นเรื่องธรรมดา ฤดูกาลๆ ฝนตกแดดออก เวลาฝนตกต้องตามฤดูกาล ชาวไร่ชาวนาเขามีความชื่นใจมาก เวลาภัยแล้งๆ มา ฝนมันไม่ตกต้องตามฤดูกาล หน้าที่ฤดูกาลแล้ว ทำไมฝนยังไม่ตกต้อง มีแต่ภัยแล้ง เวลาฝนตกมากเกินไป น้ำท่วมน้ำหลากขึ้นมา มันทำลายความเสียหายไปหมดเลย อะไรสิ่งใดที่มันเกินไปมันก็ไม่มี ความพอดี มันไม่ดีทั้งนั้นนะ

แต่ความพอดี ความพอดีของใคร ถ้าความพอดีของกิเลส มันก็เกียดคร้านของมันไง มันเกียดมันคร้าน มันเกียดงอนของมัน มันเกียดงอนไปตลอด เกียดงอนให้วันเวลามันล่วงไปๆ ใจ พอเกียดงอนถึงชราภาพขึ้นมาแล้วมันจนตรอกใจ พอจนตรอกขึ้นมา มีความเหงา มีความว่าหว่า ใจ

เวลาผู้เฒ่าผู้แก่ เวลาคนคิดถึงความตายแล้วมีแต่ความเศร้าความเหงาหงอย ผู้ที่เขา มีบุญกุศลของเขา จิตตกหบดี เวลาเขาจะตายของเขา เทวดาอารธสสวรรค์มารับเลย มันเหมือนไป ปิกนิก เวลาคนตายมันเหมือนไปเที่ยวมีความสุข มันจะสุขขนาดไหน แต่ของเรา เราจะไปไหนกัน มีคบบอดๆ นี้พูดถึงผลของวิญญะๆ นะ เราทำบุญกุศลก็เพราะเหตุนี้

ใช่ คนเราต้องมีหน้าที่การงาน คนต้องชวนขวย ต้องทำงานของเรา เราก็มัก เราทำทั้งนั้นนะ ทำหน้าที่ทางโลก ทางโลกมันได้ผลแค่นี้ ถ้าได้ผลแค่นี้คือผลที่อุดมสมบูรณ์ในชีวิต มีความสุขของเรา เราเกิดมามีอำนาจวาสนา เราเกิดจากพ่อแม่ที่มั่งคั่ง เราก็มีความสุขของเรา

เราเกิดมา ความทุกข์ความยากขึ้นมา เราก็เกิดมาเป็นคนเหมือนกัน แต่จิตใจของเด็กน้อยจิตใจของเด็กน้อยถ้าจิตใจเขามีอำนาจวาสนาของเขา จะเกิดในสถานะไหนของเขา เขาก็มีความอบอุ่นในใจของเขา เด็กน้อยเกิดมาแล้วจะมีสถานะสูงส่งขนาดไหน ถ้าจิตใจเขาขาดแคลนขึ้นมา เขาก็ขาดความอบอุ่นของเขา มันเกิดจากในใจของเขาด้วย แล้วมันเกิดจากการเลี้ยงดูของพ่อของแม่ด้วย นี่พูดถึงจิตใจที่มันมีอำนาจวาสนามาอย่างนั้น

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนถึงสังขรรณๆ เราต้องแสวงหาสิ่งนี้ไง เราเสียสละทานๆ ขึ้นมา มันเป็นที่หน้าของเรา หน้าทีนี้คือประเพณีวัฒนธรรม แต่จริงๆ แล้วมันเป็นเจตนาของเรา มันเป็นที่เรามีอำนาจวาสนาหรือไม่ เรามีความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้หรือไม่ ของเราหามาด้วยหยาดเหงื่อของเรา เราจะมาเสียสละทำไม ของของเราเราก็เก็บไว้สิ

ถ้าเก็บไว้ในทางโลก เก็บไว้เป็นสมบัติของเขา มันก็เป็นสมบัติประจำโลกใช้ไหม เขาจะไม่ได้สิ่งใดเลย แต่ถ้าใครมีสติมีปัญญาของเขา เขาเสียสละของเขาออกไป ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าบ้านเรือนของเรา ถ้าเกิดมันไฟไหม้เรือนของเราขึ้นมา ใครขนทรัพย์สมบัติออกจากเรือนได้มากน้อยขนาดไหน จะได้ทรัพย์สมบัติของเขาขนาดนั้น

ชีวิตของเรา เราหาทรัพย์สมบัติของเรามา วันเวลามันเผาไหม้ไปตลอด ชีวิตเราจะมีการพลัดพรากเป็นที่สุด เราต้องจากบ้านนี้ไปเป็นธรรมดา เราเกิดมาเราได้บ้านมาหลังหนึ่ง แล้วกาลเวลาก็เผาไหม้ไป เผาไหม้ มันเสื่อมสภาพของมันไปไง ใครมีสติมีปัญญา เขาก็เสียสละของเขาออกไป ก็เหมือนกับขนของออกจากบ้านนั้น ก็เป็นสมบัติของคนคนนั้น มันไม่โดนไฟนั้นไหม้เผาไป เราสะสมไว้ๆ เป็นของเราๆ เวลามันไฟไหม้เผาไป หมดอายุขัยไป มันจะไม่เป็นสมบัติของเราเลย มันจะเป็นเชื้อไฟเลยๆ

แต่ถ้าใครฉลาด เขาขนของออกไปๆ นี่ไง คนที่จะมาเสียสละทานๆ ถ้าเขามีสติปัญญาของเขา เขาจะทำของเขา เขาทำหน้าที่ของเขา หน้าทีนี้วัฒนธรรมประเพณี แต่ถ้ามีอำนาจวาสนาเขา ทำของเขา ทำของเขาแล้ว ทำแล้วมันมีความพอใจของเรา ชีวิตนี้มันมีค่าอะไร พังธรรมๆ เพื่อตอกย้ำขึ้นไป ของของเราเก็บไว้มันเป็นสมบัติประจำโลก เราได้เสียสละออกไปใครจะได้ใช้สอยก็แล้วแต่ มันเป็นสมบัติของเราทั้งนั้นนะ

ทีนี้เวลาทำบุญกุศลนะ เทวดามาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำบุญควรทำที่ ไหน ทำบุญแล้วได้บุญอย่างไร

ท่านบอกเนือนา เราจะหว่านพืชหวังผลของเราก็ต้องมีเนือนาที่ดี นั่นก็แสวงหากันไป ถ้า คนเห็นภัยในวัฏสงสาร เราจะประพฤติปฏิบัติของท่านตามหน้าที่ พระเราเวลาอยู่ทางโลกก็เป็น ฆราวาสเหมือนเรานี้แหละ แต่ท่านชวนขายของท่าน ความสุขทางโลกๆ กินอิมนอนอุ่นแล้วจะ เป็นความสุขๆ มันเป็นความสุขจริงหรือไม่ เวลากิเลสมันค้ำครึ้นในหัวใจละ

เห็นไหม ในสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห้ว ทุกดวงใจว่าแห้ว แต่ความว่าแห้วนี้มันก็ ไม่ได้ติฉินนินทาใครทั้งสิ้น มันเป็นสัจจะ มันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริงอย่างนี้ ความจริงอย่าง นี้เพราะจิตใจของคนมันเป็นแบบนี้ จิตใจของคนเกิดมาในวัฏฏะ มันมีพร่องอยู่เป็นนิจ มันเป็น เรื่องธรรมชาติของมัน ถ้าธรรมชาติของมัน

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แสวงหาเป็น พระโพธิสัตว์ขึ้นมา ปากกัดตีนถีบนะ พยายามสร้างสมบารมีขึ้นมา นะ พอสถสร้างสมบารมีขึ้นมา เขามีแต่ความสุขกัน ท่านเสียดลระชาขบัลลังก์ออกไป ออกไปแสวงหาของท่าน ถ้าไม่เสียดลระ ใครจะไปค้นคว้า ถ้าไม่มีใครไปค้นคว้า ไม่มีใครไปปฏิบัติ ธรรมะมันจะเกิดขึ้นมาได้ยังไง

ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม แล้วของใครละ เป็นของเราหรือ นี่ไง ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติก็เป็นสังขธรรม คุณิ โลกนี้เป็นของใครละ จักรวาลนี้เป็นของใคร ละ แต่ชีวิตมนุษย์มันเวียนว่ายตายเกิดในจักรวาลนี้ มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันของใครละ ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม ดั้งเดิมแล้วมันเป็นของใครละ

คุณิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมา เวลาตรัสรู้มาเป็นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอกัม นาม ก็ มีหนึ่งเดียวเท่านั้น เพราะการเกิดเป็นพระพุทธเจ้านี้ แสนยาก แสนยากเพราะอะไร แสนยากเพราะคุณความดีเราดี ความคิดเรามันเห็นแก่ตัวทั้งนั้นนะ ความคิดเรามันจะแสวงหาแต่ผลประโยชน์ทั้งนั้นนะ แล้วผลประโยชน์มันเป็นประโยชน์จริง หรือเปล่าละ เรามีสติปัญญาแค่นี้ แต่คนที่มีความอำนาจขึ้นมา เขาจะเห็นถึงสังขธรรม สังขธรรม การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

เราชื่นใจ ปลื้มใจกันนะ ยิ่งประเพณีคนจีน ลูกเกิดขึ้นมาต้องมีไข่แดง ต้องมีอะไร โอ๊ย!
มันรับขวัญกัน มีแต่ความรื่นเริงทั้งนั้นนะ เวลามา เวลมาร้องแรกแหกกระเชอ กำไว้ “ของกูๆ”
ไง เวลาจะจากไป แบบมือหมดเลย คนตายเบหมด เขาต้องจับมือมาพนมไว้ไง เอาดอกไม้ธูป
เทียนยัดใส่มือไว้ นี่ไง เราก็เห็นได้แค่นั้นเองไง

แต่ถ้าเราเห็นได้แค่นั้น เวลานั้นกปฏิบัติเขาให้ไปเที่ยวป่าช้า เวลาเราไปโรงพยาบาล ไป
เห็นคนเจ็บไข้ได้ป่วย มันสลดใจ มันสลดใจ มันมรณานุสติ มันให้การระลึกถึงไง ระลึกถึงว่า
ชีวิตเราต้องมีพลัดพรากเป็นที่สุด เราเกิดมาในชีวิตนี้เรามีโอกาสนะ ปากกัคดีนถีบทำหน้าที่การ
งานนั้นมันเป็นประจำหน้าที่ แล้วถ้าใครมีสติปัญญาขึ้นมาจะแสวงหาโภคทรัพย์ของเรา

เรานั่งสมาธิภาวนาขึ้นมาก็เป็นหน้าที่ นี่ไง เวลามาปฏิบัติมันทุกข์ใหม่ ทุกข์ เคนจกรรม
นั่งสมาธิ ภาวนาแตกเปรี้ยวๆ นะ บางทีตามฤดูกาล ตามแต่ฤดูไข้ใหม่ ฤดูฝน ฤดูหนาว ฤดูร้อน
มันเป็นฤดูกาลของเรา แต่การปฏิบัติมันทุกวินาทีไง

ถ้ามันฤดูหนาว เราปฏิบัติขึ้นมา เราก็อบอุ่นหน่อย มันไม่ทุกข์ไม่ยากจนเกินไป ฤดูร้อน
มันมีแต่ความร่ำร้อน ร้อนทั้งข้างนอก ร้อนทั้งข้างใน เคนจกรรม นั่งสมาธิภาวนา เราจะปล่อยไว้
ไม่ได้เลย เราจะภาวนาแต่ฤดูหนาว ฤดูร้อนจะนอนพักผ่อนก่อน กิเลสมันตัวพองๆ เลย พอฤดู
หนาวมา ภาวนาไม่ได้แล้ว จิตมันเสื่อมหมดใจ

เวลาฤดูหนาว เราก็ภาวนาของเรา ฤดูร้อน เราก็ภาวนาของเรา ฤดูฝน เราก็หาหลบหลีก
หาที่ร่มพักภาวนาของเรา การภาวนาของเราจะไม่มีเว้นวรรคเลย เราจะดูแลรักษาใจของเรา
ตลอดไป แล้วรักษาใจตลอดไปมันจะเป็นความทุกข์ใหม่ มันเป็นความทุกข์ทั้งนั้นนะ แต่ทำไม
เราพอใจละ เราพอใจ เรายื่นเริง เราอาจหาญ เพราะอะไร เพราะเราปรารถนาสิ่งจะความจริงใจ
มันต้องแลกมาด้วยความเพียรชอบใจ ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสหาะ

ดูทางโลกเขาสี เขาปากกัคดีนถีบของเขา เขาหาทรัพย์สมบัติของเขา เขายังเสียดละของ
เขา นั่นเป็นระดับของทานไข้ใหม่ ระดับของศีลขึ้นมา ความปกติของใจ คนที่สงบระงับ คนที่นำ
ไว้ใจ มีศีลมีธรรม เราอบอุ่น เราเข้าอยู่ใกล้ชิดแล้วเราสบายใจ

คนที่มีความดีในใจ คุณธรรมในใจมันเกิดมาจากไหน คุณธรรมจะเกิดมาจากฟ้าหรือ
ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม คนเรามีอำนาจวาสนาขนาดไหน ถ้ามันไม่ได้ทำ
ต่อเนื่องไป มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

เราเกิดเป็นมนุษย์ คูลี เทวดา อินทร์ พรหมเขาเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหมของเขา
เวลาเขาจะหมดอายุขัยของเขา เราเห็นคนใกล้ตายไหม คนใกล้ตาย เราจะให้สติปัญญาเขา คน
โบราณ ใครจะหมดอายุเขาบอกว่าให้นึกถึงพุทโธนะ ให้นึกถึงพระก่อนนะ ให้นึกถึงคุณงาม
ความดี ให้เสวยอารมณ์นั้นก่อน เวลาจิตออกจากร่างนี้ไป มันก็เสวยอารมณ์นั้น ได้ภพได้ชาตินั้น

นี่ก็เหมือนกัน เทวดา อินทร์ พรหมของเขา เวลาหมดอายุขัยของเขา เขาอวยพรกัน เขา
ว่ามันจะหมดอายุขัย เขาต้องตายจากการเป็นเทวดา ตายจากการเป็นพรหมลงมา “ขอให้เธอไป
เกิดเป็นมนุษย์เถิด ให้พบพระพุทธศาสนา ให้ทำบุญกุศลขึ้นมาจะได้มาเกิดเป็นเทวดาอีก” ก็เวียน
ไปอีก นี่ไง เทวดา อินทร์ พรหมเขาอวยพรกันอย่างนั้น

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราก็มีสติปัญญาของเรา เราจะค้นคว้าของเรา เราก็ต้อง
ประพฤติปฏิบัติของเรา มันจะทุกข์มันจะยากขนาดไหน มันทุกข์มันยาก ฤดูกาลก็เรื่องของ
ฤดูกาล หนาวนักก็อ้างว่าไม่ทำงาน ร้อนนักก็อ้างว่าร้อนนัก อ้างไปเรื่อย นี่ไง นี่มันของใครล่ะ
มันกิเลสเราทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ของเราท่านมีสติปัญญาท่านมันนะ เราดูแลรักษาของเรา มันจะทุกข์มัน
จะยากอย่างไร เราก็ทำความเพียรของเรา นี่เป็นหน้าที่ ถ้าปฏิบัติเป็นหน้าที่ พอจิตมันสงบ
เข้ามา มันไม่ใช่หน้าที่แล้วล่ะ มันเป็นสัจจะเป็นความจริง เป็นสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าระลึกถึงตั้งแต่เป็นราชกุมาร พระเจ้าสุทโธทนะพาไปทำเรกนาขวัณู ท่านให้นั่งอยู่โคนต้นไม้
เวลาจิตมันสงบ มันมีความสุข มันระลึกถึงอันนี้ได้ อานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าและลม
หายใจออก มีสติรับรู้อยู่ตลอดเวลา งานอันละเอียด

งานทางโลกปากกัตตีนดิบ เราก็ว่าเราทุกข์เรายากของเรา พอมานั่งภาวนามันยิ่งทุกข์ยาก
มากกว่านะ คนเรามันเคย ทำงานจนเคย ทำงานจนเคย อยู่นิ่งๆ มันก็แปลกๆ แล้วนะ แล้วจะเอา
ใจให้มันนิ่งมันยิ่งยากกว่าอีก พอมันยากกว่า จิตสงบแล้ว จิตสงบ เวลาคนเคลื่อนไหวอยู่ เห็นสิ่ง
ใดไม่ชัดไม่ถนัด ถ้าจิตมันสงบแล้วเราเห็นสิ่งใดชัดเจนขึ้นมา ถ้ามันเห็นสติปัญญา ๔ ตามความ

เป็นจริง ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา แล้วเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาอย่างนั้นที่มันเกิดขึ้น มันขึ้นบาน ทั้งเขมขึ้น ทั้งสดขึ้น ทั้งแจ่มใส ทั้งมหัศจรรย์ ทั้งเห็นคุณค่า เห็นคุณค่าจิต เห็นคุณค่านามธรรม

ทั้งๆ ที่เราเห็นว่าสิ่งที่มีคุณค่าคือแก้วแหวนเงินทอง ชื่อเสียง อำนาจวาสนา เราชอบสิ่งนั้นๆ แต่เรายังไม่เห็นคุณค่าของหัวใจจริงๆ ของเราใจ ถ้าเราเห็นคุณค่าจริงๆ ของหัวใจของเรา นี่ใจ ปัจจัตถ์ สันติปฏิญญา

นี่ใจ เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาใจ ถ้าสิ่งนี้มีคุณค่าๆ แสวงหาสังขธรรม สังขธรรมอันนี้ใจ ถ้าแสวงหาสังขธรรม มันมีเหตุมีผลของมัน แล้วถ้าเราไม่มีเหตุมีผล เราก็ฟังมาๆ ฟังมา มีครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการของท่าน ท่านพูดถึงความสุขความสงบระงับในใจของท่าน ท่านพูดถึงทรัพย์สมบัติของท่าน เราฟังแล้วเราอยากได้ เราขึ้นบานใจ แล้วเราก็ประพฤติปฏิบัติกัน ฝึกๆ ถูๆ ก็ว่ากันไปตามกิเลสของคน

แต่ถ้าเราเอาใจจริงเอาใจขึ้นมา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้าจิตสงบระงับขึ้นมาแล้วมันเป็นสังขจะเป็นความจริง ความจริงคือธรรมะสังขธรรม สังขธรรมมันจัดสรรให้ ธรรมะจัดสรรให้ มันก็มีชัยภูมิอย่างนี้ใจ มันมีแต่ป่าเขาถ้ำน้ำไฟ เราแสวงหาธรรมชาติๆ กัน เวลาวันหยุดราชการ เราก็ไปเที่ยวที่สงบสงัดกัน เราไปหาทำไมล่ะ เราก็รู้ว่ามันดี แล้วใจของเราๆ ถ้ามันสงบระงับเข้ามา มันยิ่งกว่านั้นอีก มันเห็นสังขจะความจริงอย่างนั้น มันจะมหัศจรรย์ขนาดไหน แล้วมหัศจรรย์นี้มันเกิดจากใครล่ะ เกิดจากภายใน เกิดจากที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะที่มันมีติดบอด แล้วมันตื่นขึ้นมา มันรู้ของมัน มันเห็นของมัน มันจะมหัศจรรย์ขนาดไหน

นี่ใจ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันอยู่ที่นี้ใจ ฟังธรรมๆ เพื่อเหตุนี้ เราไม่ตะครุบเงา ไม่ตื่นเงาทั้งสิ้น เราจะหาหัวใจของเรา สังขธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะเป็นธรรมชาติๆ นี่ก็เป็นสังขธรรมอันหนึ่ง แต่ถ้าเป็นธรรมะของเราใจ เป็นปัจจัตถ์ เป็นสันติปฏิญญา เป็นมรรคเป็นผลของใจดวงนั้น ใจดวงไหนล่ะ ก็ใจดวงทุกข์ๆ ยากๆ นี่ใจ ใจดวงที่มันรำร้องหาคนช่วยเหลือมันนี่ใจ ใจที่มันทุกข์มันยากนี่ ฟังธรรมๆ เพื่อย้อนกลับมาที่ตนใจ เรื่องของตนทั้งนั้น เรื่องของใจเราทั้งนั้น แต่เราส่งออกไปรับรู้เรื่องของคนอื่นหมดเลย แล้วเวลาจะหาสมบัติก็ไปหาแต่แร่ธาตุ มันเป็นแร่ธาตุประจำโลกนะ แล้วถ้ามันเป็นการขึ้นชมกัน มันก็เป็นโลกธรรม ๘ ตัวเองชมตัวเองได้ไหม ตัวเองเข้าใจตัวเองได้ไหม ตัวเองเห็นสังขจะความจริงของเราไหม ถ้ามันเห็นสังขจะความจริง ทำเพื่อเหตุนี้

ฟังธรรมๆ เพื่อเหตุนี้ไง มันจะทุกข์มันจะยากขึ้นมา เราทำของเรา งานทางโลกก็ทำแล้ว
งานอื่นเราทำได้ทั้งนั้นนะ เราเป็นคนขยันหมั่นเพียรทำได้ทุกๆ อย่างเลย แต่เราเอาใจของเราไว้ใน
ในอำนาจของเราไม่ได้ แล้วถ้าเอาใจไว้ในอำนาจของเรา แล้วมันเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมา นี่! สุด
ยอดอยู่ตรงนี้ เอกบุรุษ บุรุษอาชาไนย เราเป็นเอกบุรุษ เอกสตรี เอกในหัวใจของเรา ให้เป็น
อาชาไนย ให้มีมรรคมีผลในใจของเราเพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้ เอวัง